

YALOVA ÜNİVERSİTESİ

SAYI:6

HAZİRAN 2026

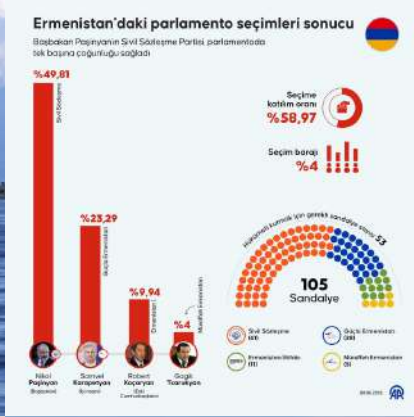
KÜRESEL PUSULA

AYLIK BÜLTEN
DERGİSİ

FOTOĞRAFLAR	01
KUZEY AMERİKA CELAL ÇEPOĞLU	02
ASYA-PASİFİK SEMRA AÇIKEL	04
ORTA DOĞU DİLANUR AKÇİN	06
BATI AVRUPA ESİN BEKTAŞ	08
TÜRK DÜNYASI BERTAN ÜNAL	10
RUSYA-KAFKASYA ZEYNEP HUBAR	12
BALKANLAR ZEYNEP BEYZA BEYAZKAYA	14
FEMİNİST PERSPEKTİF ANALİZİ	DİLANUR AKÇİN 15
RESİM ANALİZİ	ESİN BEKTAŞ 16

2026 HAZİRAN AYINDAN KARELER;

◆ KUZEY AMERİKA ◆

**G7 ZİRVESİ'NDE KANADA VE ABD GÜNDEMİ:
TİCARET, YAPAY ZEKÂ VE KÜRESEL GÜVENLİK**

Fransa'nın Évian-les-Bains kentinde düzenlenen G7 Liderler Zirvesi, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri açısından ikili ilişkilerin geleceği ve küresel ekonomik yönetim bakımından önemli temaslara sahne olmuştur. Kanada Başbakanı Mark Carney, zirve öncesinde Fransa ve İrlanda'ya gerçekleştirdiği ziyaretlerde Avrupa ile ekonomik ve savunma alanlarındaki iş birliğini güçlendirme hedefini vurgularken, G7 kapsamında ABD ile ticaret ve güvenlik başlıklarını öncelikli gündem maddeleri arasında değerlendirmiştir.

Zirve kapsamında Carney ile ABD Başkanı Donald Trump arasında gerçekleştirilen görüşmelerde, özellikle Amerika Birleşik Devletleri-Meksika-Kanada Anlaşması (USMCA) çerçevesindeki ticari ilişkiler ele alınmıştır. Taraflar, kritik mineraller, enerji ve ormancılık ürünleri gibi stratejik sektörlerde teknik düzeyde müzakerelerin sürdürülmesi konusunda mutabakata varırken, Trump mevcut ticaret düzenlemelerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Buna karşılık Carney, ekonomik iş birliğinin devamının Kuzey Amerika ekonomik istikrarı açısından önem taşıdığını vurgulamıştır. Zirvenin öne çıkan başlıklarından biri de yapay zekâ olmuştur. Kanada, güvenilir ve düzenlenmiş yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesini desteklerken; ABD, teknoloji şirketlerinin küresel rekabet gücünün korunmasına öncelik vermiştir. Bu durum, iki ülkenin aynı alanda iş birliği potansiyeline sahip olmasına rağmen düzenleyici yaklaşımlar konusunda farklı öncelikler taşıdığını ortaya koymuştur.

ABD Başkanı Donald Trump ise zirve kapsamında yaptığı açıklamalarda, küresel güvenlik krizlerinde ABD'nin liderlik rolünü sürdürmesi gerektiğini vurgulamış; İran ve Ukrayna başta olmak üzere uluslararası meselelerde Washington'un belirleyici aktör olmaya devam edeceğini ifade etmiştir. G7 Zirvesi, Kanada ile ABD arasında ticaret ve teknoloji alanlarında görüş ayrılıklarının sürdüğünü gösterirken, aynı zamanda iki ülkenin Kuzey Amerika ekonomik ve güvenlik mimarisini koruma yönündeki diyalogunu devam ettirdiğini ortaya koymuştur.

**ABD-İRAN GÖRÜŞMELERİ: İSVİÇRE'DE
DİPLOMATİK TEMASLAR**

ABD ile İran arasında aylardır devam eden diplomatik temaslara, 21-22 Haziran tarihlerinde İsviçre'nin Bürgenstock kasabasında gerçekleştirilen üst düzey görüşmelerle yeni bir aşamaya taşınmıştır.

ABD Başkan Yardımcısı J.D. Vance başkanlığındaki Amerikan heyeti ile İran Dışişleri Bakanı Abbas Arakçi liderliğindeki İran heyeti, Katar ve Pakistan'ın arabuluculuğunda bir araya gelerek kalıcı bir anlaşmaya yönelik müzakereleri sürdürmüştür. Görüşmeler, daha önce varılan geçici mutabakatın ardından tarafların ilk kapsamlı üst düzey teması olma özelliği taşımaktadır.

Toplantı sonunda taraflar, nihai bir anlaşmaya ulaşılmasını hedefleyen 60 günlük bir yol haritası üzerinde uzlaşmıştır. Görüşmelerde Hürmüz Boğazı'nda deniz ulaşımının güvenliğinin sağlanması, Lübnan'daki çatışmaların azaltılması, İran'ın nükleer faaliyetleri ve yaptırımların geleceği gibi başlıklar ele alınmıştır.

Taraflar teknik düzeyde müzakerelerin İsviçre'de devam etmesi konusunda anlaşırken, nükleer programın kapsamı ve yaptırımların kaldırılma koşulları gibi temel konuların ise sonraki görüşmelere bırakıldığı belirtilmiştir. Görüşmelerin ardından J.D. Vance, yapılan temaslara "nihai bir anlaşma için güçlü bir temel oluşturduğunu" ifade ederken, İran tarafı da müzakerelerde ilerleme kaydedildiğini ancak nihai uzlaşının henüz sağlanmadığını açıklamıştır.

Diplomatik sürecin desteklenmesi amacıyla ABD yönetimi, İran petrol ihracatına ilişkin bazı yaptırımları geçici süreyle askıya alan 60 günlük bir genel lisans yayımlamış; bu adımın müzakerelerin ilerlemesini teşvik etmeyi amaçladığı belirtilmiştir. Buna karşın uranyum zenginleştirme faaliyetleri, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) denetimleri ve bölgesel güvenlik konularında taraflar arasındaki görüş ayrılıklarının devam ettiği vurgulanmıştır.

◆ GOLDEN DOME PROJESİ VE KUZAY AMERİKA GÜVENLİK MİMARİSİ: YENİ CAYDIRICILIK ARAYIŞI ◆

Trump yönetimi tarafından gündeme getirilen “Golden Dome” füze savunma sistemi, ABD’nin hava ve uzay tabanlı tehditlere karşı kapsamlı bir savunma kalkanı oluşturma hedefinin en iddialı örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Sistem, balistik ve hipersonik füzelere karşı çok katmanlı bir önleme kapasitesi geliştirmeyi amaçlamakta; kara, hava ve özellikle uzay tabanlı unsurların entegre edildiği bir “sistemler sistemi” yaklaşımına dayanmaktadır. Ancak projenin teknik uygulanabilirliği, maliyet boyutu ve uluslararası etkileri, yoğun tartışmalara neden olmaktadır.

Son dönemde ABD Kongresi’ndeki Demokrat üyeler, projenin maliyet şeffaflığı ve teknik detayları konusunda yönetimi eleştirerek Golden Dome’un uzun vadeli finansal sürdürülebilirliğine ilişkin soru işaretlerini gündeme taşımıştır. Özellikle sistemin toplam maliyetinin yüz milyarlarca doları aşabileceği ve bazı tahminlere göre trilyon dolar seviyelerine yaklaşabileceği yönündeki değerlendirmeler, projenin yalnızca askeri değil aynı zamanda ekonomik bir tartışma alanı oluşturduğunu göstermektedir.

Kuzey Amerika bağlamında projenin en önemli boyutlarından biri Kanada’nın rolüdür. Kanada’nın Golden Dome sistemine olası katılımı, mevcut NORAD yapısının genişletilmesi ve kıtasal hava savunmasının daha entegre hale getirilmesi açısından değerlendirilmektedir. Ancak Ottawa yönetimi, iş birliğinin ancak karşılıklı çıkarlar doğrultusunda ilerleyebileceğini vurgulayarak sürece temkinli yaklaşmaktadır. Bu durum, ABD-Kanada güvenlik ilişkilerinde “stratejik bağımlılık ile egemenlik hassasiyeti” arasındaki dengeyi yeniden gündeme getirmektedir.

Jeopolitik düzeyde ise Golden Dome projesi, özellikle Çin ve Rusya tarafından uzayda silahlanma yarışını hızlandırabilecek bir girişim olarak yorumlanmaktadır. Uzay tabanlı önleme kapasitesinin geliştirilmesi, caydırıcılık dengesini “karşılıklı kırılganlık” ilkesinden “önleyici üstünlük” yaklaşımına kaydırma potansiyeli taşımaktadır. Bu durum, klasik nükleer caydırıcılık teorilerinde önemli bir dönüşüm riskine işaret etmektedir. Son olarak Kanada kamuoyunda ve bazı politik çevrelerde, projenin ABD’ye teknolojik ve stratejik bağımlılığı artırabileceğine yönelik eleştiriler de bulunmaktadır. Bu eleştiriler, Kuzey Amerika güvenlik mimarisinin yalnızca askeri değil aynı zamanda siyasi egemenlik tartışmalarıyla da şekillendiğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde Golden Dome, yalnızca bir füze savunma projesi değil; ABD’nin 21. yüzyıldaki güvenlik doktrinini yeniden tanımlama girişimi olarak ortaya çıkmakta ve Kuzey Amerika güvenlik entegrasyonunun geleceğini doğrudan etkilemektedir.

ASYA-PASİFİK

GÜNEY KORE'DE 3 HAZİRAN YEREL SEÇİMLERİ'NDE OY PUSULASI EKSİKLİĞİ KRİZE DÖNÜŞTÜ

Güney Kore'de 3 Haziran'da yapılan yerel seçimlerde yaşanan oy pusulası yetersizliği, ülke genelinde siyasi bir kriz oluşturmuştur. Başkent Seul'de seçimlerin yenilenmesini isteyen göstericiler, oy sayım merkezlerinden biri olan Olimpiyat Parkı Hentbol Salonu'nu abluka altına almışlardır. Güney Kore'de yerel seçimler sonrası patlak veren oy pusulası tartışmaları giderek büyümektedir ve göstericiler seçimlerin iptal edilerek yeniden yapılmasını talep etmektedirler. İktidardaki Demokrat Parti'nin (DP) galibiyetiyle sonuçlanan seçimlerin yeniden düzenlenmesini talep eden protestocular, seçimlerde "hile yapıldığı" iddialarına ilişkin sloganlar atmışlardır.

Öte yandan, iktidardaki DP ve ana muhalefetteki Halkın Gücü Partisi (PPP), seçimlerdeki oy pusulası yetersizliğine ilişkin Ulusal Mecliste soruşturma başlatılması için onay alınmasında anlaşmışlardır. Bugün gerçekleştirilecek oturumda bu kararın onaylanması halinde 45 gün sürecek parlamento soruşturması da başlayacaktır. Göstericiler, ülke genelindeki 26 farklı oy verme merkezinde yaşanan oy pusulası eksikliğinin seçimlerin meşruiyetini tartışmalı hale getirdiğini savunmaktadır. Protestoculara göre çok sayıda seçmen, oy pusulası yetersizliği nedeniyle oy kullanma hakkından mahrum kalmıştır. Bu nedenle protestocular, 3 Haziran'da gerçekleştirilen yerel seçimlerin yenilenmesini talep etmektedirler.

BANGLADEŞ, GÖREVDEN ALINAN BAŞBAKAN HASİNA'NIN PARTİSİNİN YILDÖNÜMÜ ÖNCESİNDE GÜVENLİK ÖNLEMLERİNİ ARTIRDI

Bangladeş yetkilileri, eski Başbakan Şeyh Hasina'nın partisi olan Awami Birliği'nin kuruluş yıldönümü öncesinde etkinliklerden kaynaklanabilecek güvensizlik ve huzursuzluk riski endişelerinden dolayı ülke genelinde güvenlik önlemlerini artırarak pazartesi gününden 30 Haziran'a kadar Dakka'ya ve diğer beş ilçeye asker konumlandırılmasını emretmişlerdir.

Yetkililer, artan siyasi nedenler dolayısıyla istihbarat teşkilatının uyarıda bulunduğunu söylemişlerdir. Bangladeş İçişleri Bakanı Salahuddin Ahmed, yetkililerin bu durumu yakından takip ettiğini ve her türlü gelişmeye karşı hazır olduklarını belirtmiştir.

Salahuddin Ahmed ayrıca, hükümetin Awami Birliği partisini artık siyasi bir parti olarak değil, toplantısında kullanmış olduğu terimle "mafya örgütü" olarak gördüğünü belirtmiştir. Bu sırada, Dakka polisi henüz herhangi bir güvenlik tehdidi tespit etmediklerini fakat bazı önemli bölgelerde tedbir aldıklarını belirtmiştir. Hükümet istihbarata dayanarak sabotajı önlemek ve sivil yönetimi desteklemek için ordunun Dakka, Chattogram, Narayanganj, Gazipur, Faridpur ve Gopalganj'da konumlandırıldığını söylemiştir. Awami Birliği partisi ise kutlama etkinlikleri ile ilgili henüz kamuoyuna açıklama yapmamıştır.

TAYVAN, ÇİN'E KARŞI BEŞ GÜN SÜRECEK TATBİKATLARA BAŞLADI

Tayvan, Çin tarafından gelebilecek olası bir askeri saldırıya karşı savunma hazırlıklarını güçlendirmek için 5 gün sürecek askeri tatbikatlara başlamıştır.

Pazartesi günü başlayan tatbikatlarda, ülkenin en büyük uluslararası havalimanının bulunduğu Taoyuan kentinde tanklar ve zırhlı araçlar devriye yapmıştır. Tayvan ordusuna bağlı 269. Piyade Tugayı'nın zırhlı araçlarla gerçekleştirdiği devriyelerin, "acil muharebe hazırlığı" kapsamında yapıldığı bildirilmiştir.

Yapılan tatbikatların, askeri birliklerin bir kriz ya da Çin'in "gri bölge" faaliyetlerinde artış yaşanması halinde ne kadar sürede konuşlanabileceğini test etmeyi amaçladığı belirtilmiştir. "Gri bölge" taktikleri; savaş ilanına varmayan ancak askeri baskı yaratan donanma devriyeleri, savaş uçağı uçuşları ve insansız hava araçlarıyla yapılan faaliyetleri de kapsamaktadır. Tayvan Savunma Bakanlığı, tatbikatların pazar günü duyurulduğunu ve "gerçek zamanlı, gerçek mühimmatlı ve sahada" yürütülecek şekilde planlandığını açıklamıştır. Tayvan'ın resmi haber ajansı Central News Agency'e göre tatbikatlar, düşman güçlerinin gemilerini harekete geçirmesinden önce yaşanabilecek süreci göstermeyi hedeflemektedir. Yetkililer, ilerleyen dönemde Çin'in askeri tatbikatlarına gerçek olarak yanıt verilmesini içeren ani tatbikatların yapılacağını da bildirmiştir. Buna ek olarak Tayvan Savunma Bakanlığına göre Çin Halk Kurtuluş Ordusu, pazar gününden pazartesi sabahına kadar Tayvan çevresine 23 hava aracı göndermiştir. Bu faaliyetlere 7 donanma gemisi ve Çin Hükümetine ait 5 farklı gemi de eşlik etmiştir.

PAKİSTAN BAŞBAKANI, ABD-İRAN GÖRÜŞMELERİNDEN AÇIKLAMALARDA BULUNDU

Pakistan Başbakanı Şahbaz Şerif, ABD ile İran arasında İsviçre'de yapılan görüşmelerde İran'ın nükleer programı, balistik füze kapasitesi, yaptırımların kaldırılması ve dondurulmuş varlıkların serbest bırakılması gibi konuların ele alınacağını belirtmiştir. Pakistan merkezli The Nation gazetesinin yapmış olduğu habere göre Başbakan Şerif, Ulusal Meclis'te yaptığı konuşmada, İsviçre'de düzenlenen ABD-İran görüşmesine ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. ABD ve İran arasındaki görüşmelerin gelecek iki ayda da devam edeceğini aktaran Şerif, bu görüşmelerde İran'ın nükleer programı, balistik füze kapasitesi, yaptırımların kaldırılması ve dondurulmuş varlıkların serbest bırakılması konularının ele alınacağını ifade etmiştir. Reuters'ın haberine göre Şerif bazı platformlarda yaptığı açıklamalarda, görüşmelerin olumlu ve yapıcı bir atmosferde gerçekleştiğini belirterek müzakerelerde kayda değer ilerleme sağlandığını da ifade etmiştir. Ayrıca Şerif, "Eğer süregelen müzakereler başarıyla sonuçlanırsa 60 gün içinde mutabakat zaptı kalıcı ve uzun vadeli bir anlaşmaya dönüşebilir." diyerek sözlerini tamamlamıştır. Başbakan Şerif ek olarak İran Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan'ın ikili ilişkiler ve ekonomik iş birliğini görüşmek üzere Pakistan'ı ziyaret edeceği bilgisini de kamuoyuyla paylaşmıştır.

ÇİN LİDERİ Xİ, KUZEY KORE'DE: 7 YILIN ARDINDAN "İTTİFAK SEVİYESİ"

Çin Lideri Xi'nin Kuzey Kore'ye yapmış olduğu bu ziyaret, 7 yılın ardından gerçekleştirdiği ilk ziyaret olmuştur. İki lider en son eylül ayında Pekin'de, Vladimir Putin ve diğer yabancı liderlerle birlikte askeri geçit töreninde bir araya gelmiştir.

Nadir olarak gerçekleştirilen bu ziyarette, iki ülke arasındaki geleneksel ittifakı "yeni seviyelere taşıma" sözü verildi. Xi ve eşi Peng Liyuan, ülkeye indikleri andan itibaren kırmızı halı töreni, askeri selam ve tezahüratlarla karşılandı. Çin devlet medyasına göre Kuzey Kore'deki bazı caddelerde Kuzey Kore ve Çin bayrakları yan yana sergilendi. Resmi devlet medyası tarafından yayımlanan açıklamaların bağımsız kaynaklara göre doğrulanması zor olsa da görüşmelere ilişkin yapılan haberlerde, iki ülke arasında nükleer program gibi hassas konulara girilmeden iş birliği yapıldığı dikkatleri çekmiştir. Euronews analistlerine göre bu durum, zirvenin her iki lider için de kazanım olarak sunulabileceği bir sonuç ürettiğini göstermektedir: Xi'nin Kuzey Kore üzerindeki etkisini pekiştirmesi, Kim'in ise ekonomik ve siyasi destek elde etmesi.

Çin devlet televizyonu CCTV; Xi'nin ticaret, tarım, inşaat ve teknoloji gibi birçok alanda iş birliğini genişletmeye hazır olduğunu ve iki ülkenin kendi egemenlik, güvenlik çıkarlarını kararlılıkla koruması gerektiğini ifade ettiğini aktarmıştır. Devlet kontrolündeki resmi Kore Merkezi Haber Ajansı'na (KCNA) göre Kim, Xi'yi "en büyük devlet konuğu" olarak nitelendirmiştir ve Xi'nin bu yılki ilk yurt dışı ziyaretinin Kuzey Kore olmasını da "en cesaret verici destek" olarak gördüğünü belirtmiştir.

Euronews'e göre Xi'nin, Kuzey Kore üzerindeki ayrıcalıklı nüfuzunu geri kazanması; Kim'le yeniden başlama isteğini dile getiren ABD Başkanı Donald Trump ile yürüttüğü temaslarda ek bir koz sağlayacaktır. Xi ve Trump, geçen ay Pekin'de görüşmüştü; ikilinin eylül ayında da ABD'de bir araya gelmesi beklenmektedir.

Xi'nin bu ziyareti, Trump'la yaptığı görüşmelerden sadece birkaç hafta sonra gerçekleşmiştir. Beyaz Saray, o görüşmelerde iki liderin "Kuzey Kore'yi nükleer silahlardan arındırma yönündeki ortak hedeflerini teyit ettiklerini" duyurmuştu. Ancak Kuzey Kore Lideri Kim Jong-Un'un kız kardeşi, ziyaret arifesinde Kuzey Kore'nin nükleer silah programının "geri dönüşü olmayan çizgi" olduğunu belirtmiştir.

Uluslararası İlişkiler teorilerinden "Neorealizme" göre devletler, uluslararası sistemde güvenliklerini ve çıkarlarını korumaya çalışırlar. 9 Haziran 2026'daki Xi Jinping-Kim Jong-Un görüşmesi de bu açıdan değerlendirilmektedir. Çin, Kuzey Kore'yi ABD ve müttefiklerine karşı stratejik bir devlet olarak görmektedir. Bu nedenle Pyongyang üzerindeki etkisini korumak istemektedir. Kuzey Kore ise rejim güvenliğini sağlamak ve Çin'in ekonomik ve diplomatik desteğini sürdürmek istemektedir. Görüşme, iki ülkenin yakınlığından çok güvenlik kaygıları ve güç dengesi hesaplarıyla açıklanabilmektedir. Özellikle ABD-Güney Kore-Japonya iş birliğinin güçlenmesi karşısında Çin ve Kuzey Kore arasındaki yakınlaşma, bölgesel güç dengesini koruma çabası olarak görülebilir. Bu nedenle neorealizm, bu zirveyi açıklayan en güçlü teorilerden biridir.

ORTADOĞU

ABD VE İRAN'DAN KARŞILIKLI SALDIRILAR

Orta Doğu'daki askeri hareketlilik, diplomatik sınırları aşarak doğrudan bir misilleme döngüsüne evrildi. Bölgede devriye görevi yürüten bir koalisyon helikopterinin açılan ateş sonucu düşürülmesinin ardından, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İran, Suriye ve Irak sınır hattındaki stratejik hedeflere yönelik karşılıklı askeri saldırılar düzenledi.

Helikopterin düşürülmesinden İran destekli milis grupları sorumlu tutulurken, Washington ve Tahran yönetimleri bölgedeki askeri varlıklarını korumak adına restleşmeyi doğrudan sahaya taşıdı. Pentagon'un talimatıyla havalanan ABD savaş uçakları, Suriye'nin doğusunda İran Devrim Muhafızları Ordusu (IRGC) ve bağlı milisler tarafından kullanılan mühimmat depoları ile komuta merkezlerini hava harekatiyle vurdu. Bu hamleyle jet hızında karşılık veren İran destekli unsurlar ise Irak'ta Amerikan askerlerinin konuşlu olduğu askeri üslere kamikaze insansız hava araçları (İHA) ve füzelerle saldırı başlattı. Karşılıklı bombardımanlar, bölgedeki askeri üslerin ve lojistik hatların ağır hasar almasına yol açtı.

Son dönemde tırmanan bu gerilim, iki süper gücün bölgedeki vekil güçler üzerinden yürüttüğü örtülü savaşın artık doğrudan bir çatışmaya dönüşme riskini barındırıyor. Yaşanan bu son helikopter krizi ve ardından gelen ağır misillemeler, Orta Doğu'da kırılgan olan dengeleri tamamen sarsarken, tarafların askeri caydırıcılık sağlama çabaları bölgeyi daha büyük ve kontrol edilemez bir bölgesel savaşın eşiğine getirdi.

UMMAN'DAN TARİHİ HAMLE: ÜCRETSİZ KORİDOR AÇILDI

Küresel ticaretin en önemli kırılgan noktalarından biri olan Hürmüz Boğazı'nda jeopolitik dengeleri değiştirecek stratejik bir adım atıldı. Umman Sultanlığı, bölgede tırmanan askeri gerilimler ve artan güvenlik maliyetleri karşısında, uluslararası nakliye gemilerinin güvenli geçişini sağlamak amacıyla kendi kara suları içerisinde "ücretsiz ve güvenli bir deniz koridoru" açtığını duyurdu. Bu tarihi karar, enerji koridorunun kalbi sayılan Hürmüz Boğazı ve Umman Denizi hattında uygulamaya konuldu.

Umman hükümeti, son dönemde seyrüsefer güvenliğini tehdit eden sabote eylemleri ve sigorta primlerindeki fahiş artışlar nedeniyle ticaret gemilerini korumak ve küresel tedarik zincirinin kırılganlığını önlemek amacıyla bu hamleyi gerçekleştirdi.

Yeni düzenleme kapsamında, uluslararası kargo ve petrol tankerleri, Umman Deniz Kuvvetleri'nin lojistik ve güvenlik şemsiyesi altında, herhangi bir geçiş ücreti veya ek vergi ödmeden belirlenen rotayı güvenli bir şekilde kullanabilecek.

Bölgesel gerilimlerin küresel ekonomiyi tehdit ettiği bu kritik dönemde alınan karar, deniz ticareti koridorlarında bir dönüm noktası olarak değerlendiriliyor. Umman'ın bu tarafsız ve yapıcı hamlesi, Hürmüz Boğazı'ndaki tek taraflı baskıları kırarak deniz taşımacılığı yapan küresel şirketlere derin bir nefes aldırırken, Maskat yönetiminin bölgedeki diplomatik ve stratejik ağırlığını da tahkim etmiş oldu.

KATAR'DA ENERJİ TESİSİNDE BÜYÜK PATLAMA: EN AZ 13 ÖLÜ

Küresel enerji pazarının en kritik merkezlerinden birinde yaşanan kaza, büyük bir trajediye yol açtı. Dünyanın en büyük sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) işleme merkezlerine ev sahipliği yapan Ras Laffan Endüstriyel Şehri'ndeki bir tesiste, 21 Haziran Pazar günü şiddetli bir patlama meydana geldi. Katar Enerji Bakanı Saad al-Kaabi (Kim) tarafından yapılan resmi açıklamada, feci olay neticesinde Hindistan ve Pakistan uyruklu en az 13 işçinin hayatını kaybettiği, 66 kişinin ise ağır yaralandığı bildirildi.

Olayın ardından ilk etapta sabotaj şüpheleri gündeme gelse de, yetkililer yaptıkları incelemeler neticesinde patlamanın terör ya da dış kaynaklı düşmanca bir eylem olmadığını, tamamen teknik bir arızadan kaynaklanan bir kaza olduğunu vurguladı. Söz konusu tesisteki üretimin acil bakım çalışmaları sebebiyle bir süredir durdurulduğu ve faaliyetlerin patlamadan sadece iki gün önce yeniden başlatıldığı öğrenildi. Yangın, acil durum ekiplerinin yoğun müdahalesi sonucu çevre tesisler için risk oluşturmadan kontrol altına alındı.

Bu trajik olay, tesisin uzun süreli bir bakımdan hemen sonra üretime geçmesiyle teknik güvenlik prosedürlerinin nasıl işletildiğine dair soru işaretlerini beraberinde getirdi. Yaşanan can kayıpları nedeniyle Türkiye de dahil olmak üzere pek çok ülkeden Katar'a resmi taziye mesajları iletildi. Olayın ardından bölgedeki güvenlik önlemleri en üst düzeye çıkarılırken, teknik inceleme komisyonu kazanın kesin çıkış nedenini saptamak üzere çok yönlü bir soruşturma başlattı.

HİZBULLAH'IN RESTİ VE İSRAIL'İN GÜNEY LÜBNAN HAREKÂTI

Orta Doğu'da bölgesel bir savaşı önlemek adına aylardır yürütülen uluslararası diplomasi trafiği, tarafların uzlaşmaz kırmızı çizgilerine takılarak büyük bir tıkanma noktasına ulaştı. Amerika Birleşik Devletleri ve bölgesel ortakların arabuluculuğunda hazırlanan yeni ateşkes ve sınır güvenliği planı, muhatapları tarafından sert bir dirençle karşılaştı. Hizbullah Genel Sekreteri Naim Kasım, Washington'da şekillendirilen ve taraflara sunulan son çerçeve anlaşmasını 26 Haziran'da yaptığı ulusa sesleniş konuşmasıyla kesin bir dille reddettiğini açıkladı. Kasım, metnin mevcut haliyle Lübnan'ın egemenlik haklarını ihlal ettiğini ve örgüt için "utanç verici bir teslimiyet belgesi" anlamı taşıdığını vurguladı.

Hizbullah liderliğinin bu diplomatik restinin hemen ardından sahada askeri hareketlilik yeniden zirveye ulaştı. İsrail Savunma Kuvvetleri (IDF), anlaşmanın reddedilmesine ve sınır hattındaki roket saldırılarının devam etmesine karşılık olarak Lübnan'ın güneyinde yer alan stratejik noktalara yönelik geniş çaplı bir hava ve kara harekâtı başlattı. Sınır hattındaki Sur, Nebatiye ve Bint Cubeyl gibi kritik yerleşim birimleri, İsrail savaş uçakları ve topçu bataryaları tarafından yoğun bombardıman altına alındı. İsrail askeri komutası, operasyonların Hizbullah'ın lojistik hatlarını, tünel şebekelerini ve füze rampalarını imha edene kadar derinleşerek süreceğini duyurdu.

Bu son diplomatik girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasının ve askeri tırmanışın şiddetlenmesinin arkasında, tarafların birbirine taban tabana zıt jeopolitik ve askeri şartları öne sürmesi yatıyor. Hizbullah, İsrail ordusunun Gazze ve Lübnan'daki askeri varlığını tamamen sonlandırmasını, esirlerin karşılıklı olarak serbest bırakılmasını ve Lübnan hava sahası ile topraklarındaki İsrail ihlallerinin bitmesini şart koşuyor. Örgüt, bu talepler karşılanmadan silah bırakmayacağını veya Birleşmiş Milletler'in 1701 sayılı kararı uyarınca Litani Nehri'nin kuzeyine çekilmeyeceğini belirtiyor.

Buna karşın İsrail hükümeti, ülkenin kuzeyindeki Celile bölgesinden tahliye edilen yaklaşık 80 bin vatandaşının evlerine güvenli bir şekilde dönmesini birinci öncelik olarak görüyor. Tel Aviv yönetimi, Hizbullah'ın sınır hattındaki fiziki varlığı tamamen temizlenmeden ve örgütün sınır ötesi operasyon kabiliyeti kırılmadan hiçbir kalıcı ateşkes metnine imza atmayacağını yineliyor. ABD'nin sunduğu taslak metinde yer alan "İsrail ordusuna Lübnan sınırında olası tehditlere karşı müdahale serbestisi tanınması" maddesi, Hizbullah ve Lübnan hükümeti tarafından "egemenlik hakkının devredilmesi" olarak görüldüğü için masayı deviren temel unsur oldu.

İsrail ordusu, Hizbullah'ın komuta kademesine yönelik nokta operasyonların yanı sıra, güney Lübnan'daki köyleri ve kasabaları lojistik olarak izole etmek amacıyla hava ablukası uyguluyor. Sınır ötesindeki tünel girişleri saptanarak sığınak delici bombalarla imha edilirken, Hizbullah ise İsrail'in bu hamlelerine güney cephesinde tanksavar füzeleri (güdümlü füzeler) ve İsrail'in iç kesimlerine yönelik kamikaze insansız hava araçları (İHA) ile karşılık veriyor. Çatışmaların siviller üzerindeki faturası ise her geçen gün ağırlaşıyor; Lübnan'ın güneyinden başkent Beyrut ve kuzey bölgelerine doğru yeni bir göç dalgası başlamış durumda.

Hizbullah'ın yeni anlaymayı reddetmesi ve İsrail'in güney Lübnan'ı yoğun şekilde vurması, krizin sadece iki aktör arasında kalmayıp bölgesel bir savaşı tetikleme riskini artırıyor. Tahran yönetiminin (İran) Hizbullah'a olan lojistik ve askeri desteğini sürdürme kararlılığı ile Washington'un İsrail'e sağladığı koşulsuz savunma desteği, diplomatik bir çözümün önündeki en büyük yapısal engeller olarak öne çıkıyor.

Sonuç olarak; 26 Haziran'da ilan edilen diplomatik ret kararı, sahadaki askeri gerçeklikleri daha da sertleştirmiştir. Tarafların maksimalist talepleri ve kırmızı çizgileri, uluslararası arabulucuların hareket alanını tamamen kısıtlamaktadır. Güney Lübnan, bir kez daha küresel ve bölgesel güçlerin nüfuz mücadelesinin ve asimetrik savaş stratejilerinin yıkıcı merkez üssü hâline gelmiştir. Yakın vadede tarafların askeri bir üstünlük elde etmeden yeniden müzakere masasına dönmesi zor görünmektedir.

BATI AVRUPA

TARTIŞMALI GERİ DÖNÜŞ TÜZÜĞÜ

Avrupa Parlamentosu, düzensiz statüde bulunan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin yeni geri dönüş tüzüğü metnini 17 Haziran'da kabul etti.

Düzenleme, üye devletlerin Avrupa Birliği dışındaki ülkelerle anlaşmalar yaparak geri dönüş merkezleri kurabilmesinin önünü açıyor ve geri gönderme süreçlerini hızlandırıyor. İdari gözetim sürelerini uzatıyor ve yaptırım araçlarının genişletiyor. Ancak metin henüz yürürlüğe girmiş bir AB yasası değildir. Bunun için konseyin resmi kabulü ve Tüzüğün AB resmî gazetesinde yayınlanması gerekiyor. Yasa, 30 çekimser oya karşı 418'e 218 oyla kabul edildi.

Oylamanın ardından gelen en dikkat çekici siyasi tepkilerden biri ise Fransa Cumhurbaşkanı'ndan geldi. Macron, 19 Haziran'da Brüksel'deki AB liderler Zirvesi'nin ardından yaptığı açıklamada, üçüncü ülkelerde geri dönüş merkezleri kurulmasına hem pragmatik hem de ilkesel açıdan karşı olduğunu söyledi. Bu modelin ne etkili olduğunu ne de Avrupa'nın kurucu ilkeleri ile bağdaştığını belirten Macron, Fransa'nın bu yolu izlemeyeceğini ifade etti.

Macron'un itirazı yalnızca hukuk ve etkinlik meselesi ile sınırlı kalmıyor. Cumhurbaşkanı'nın bir diğer endişesi, AB bütçesinin Afrika'da geri dönüş merkezleri kurmak için kullanılması halinde Avrupa'nın Afrika kıtasındaki siyasi itibarının zarar görebileceği uyarısı üzerinde şekilleniyor.

BREXİT'İN 10. YILDÖNÜMÜ VE BERABERİNDE GELEN SIKINTILAR

İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılma sürecinden tam 10 yıl geçmiştir. İngiltere ekonomisi ayrılık sürecinde ne çökmüş ne de büyük kazanç elde etmiştir. Bu süreç, bir yanda seyahat sıkıntıları, diğer yanda ise ekonomik bilanço tartışmalarını da beraberinde getirmiştir.

Bu hafta yayınlanan Allianz Research ve Deutsche Bank'ın yayınladıkları raporlara göre ekonomi "toparlanma olmadan direnç" göstermektedir. Bu konuya ek olarak da Avrupa Birliği'nin yeni giriş/çıkış yöntemi olan "EES" sisteminden kaynaklı Britanyalı insanlar endişe duymaktadır. Ayrılık sonrası yaşanan vize sorunları, sağlık sigortaları ve beklenen uzun kuyruklar sonrası bu sistem, halk üzerinde endişe yaratmaktadır. Avrupa Birliği'nin giriş/çıkış takibini yönetmek için yeni koyduğu bu sistem, Britanyalı tatilciler için "sistemsel bir başarısızlık" olarak değerlendirilmektedir.

Pazartesi günü Brexit'in kutlamasından hemen bir gün önce Başbakan Starmer, Downing Street önünde yaptığı açıklamayla istifasını duyurmuştur. Destekçilerinin, partisi içinde bir sonraki seçime onu mu taşıması gerektiğine dair sordukları sorulara yanıt olarak "olgunlukla" kabul ettiğini söylemiştir.

İşçi Partisi'ne olan desteğin azalması ve aşırı sağ Reform UK'nin hızla yükselişe geçmesi ile birlikte tetiklenen Starmer'in gidişi, İngiltere'yi siyasi istikrarsızlığa sürüklemiştir. Allianz, referandumdan bu yana Birleşik Krallık'ta 6 başbakanın görev yaptığını ve yalnızca 1997-2016 döneminin tamamında dört başbakan bulunduğunu not etmiştir.

Deutsche Bank ise oylamanın ardından yaşanan siyasi istikrarsızlığın ekonomik maliyetlerine dikkat çekmektedir.

TARTIŞMALI GERİ DÖNÜŞ TÜZÜĞÜ

AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN TÜRKİYE RAPORU VE SÜREGELEN GELİŞMELER

İspanyol parlamenter Nacho Sánchez Amor tarafından kaleme alınan ve 17 Haziran'da Strazburg'daki AP Genel Kurulu'nda oylanan 36 sayfalık taslak, onaylanmasının ardından AP'nin Türkiye'ye ilişkin resmi tutum belgesi olarak kayıt altına girmektedir.

Raporun ana eksenini Türkiye'nin Kopenhag Kriterleri'ne bağlılığı ve bu taahhüde uymaması oluşturuyor. Türkiye, 2018'den bu yana katılım süreci durma noktasında olmasına rağmen AB için "stratejik bir ortak ve kilit bir NATO müttefiki" olarak tanımlanmaya devam ediyor. Ancak rapor, demokratik gerileme nedeniyle Türkiye'nin AB üyelik sürecinin mevcut koşullarda yeniden başlatılamayacağını belirtiyor.

Raporda, Türkiye'ye çeşitli konularda eleştiriler yöneltilirken, Türk savunma sanayinin önemine ve AB ile Türkiye arasındaki savunma iş birliğine vurgu yapıldı. Raporda, Türkiye'nin dünyanın en büyük drone üreticilerinden biri olduğu ve bu çerçevede Türkiye'nin Avrupa savunma mimarisinde önemli bir ortak haline geldiği vurgulandı. Ancak eleştiriler arasında çeşitli durumlar söz konusu oldu. Beş yıl sonra ilk kez laiklik vurgusu yapılırken raporun en sert bölümlerinden biri yargı başlığı oldu.

AP, Türkiye'de hukukun üstünlüğünün aşınmaya devam ettiğini ve yargı bağımsızlığının bulunmadığını savundu.

Basın özgürlüğü alanındaki tabloya da dikkat çekilerek Türkiye'nin basın özgürlüğü endeksinde 180 ülke arasında 159. sıraya gerilediği not düştü. Raporun en çarpıcı kısmı ise Adalet Bakanı Gürlek'e yaptırım çağrısı oldu.

Parlamento, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'ne, insan hakları ve temel özgürlüklerin ciddi ve kasıtlı ihlallerinden sorumlu Türk yetkililere karşı, AB Küresel İnsan Hakları Yaptırım Rejimi kapsamında, AB'deki varlıkların dondurulması dahil olmak üzere kısıtlayıcı tedbirler alınması çağrısını yineledi.

Bu yetkililer arasında eski İstanbul Başsavcısı Akın Gürlek'in de yer aldığı ve Gürlek'in yakın zamanda Adalet Bakanı olarak atanmasından duyulan endişe ifade edildi.

Gürlek ise X'teki sosyal medya hesabından AP'nin bu adımına tepki gösterdi.

Dışişleri Bakanlığı ise raporun kabul edilmesinin ardından yaptığı açıklamada, belgenin "Türkiye karşıtı çevrelerin temelsiz iddialarına ve yanlış bilgilere dayandığını" belirtti.

◆ İNGİLTERE BAŞBAKANI KEIR STARMER İSTİFA ETTİĞİNİ AÇIKLADI ◆

İngiltere başbakanı Keir Starmer, yaklaşık 23 aylık iktidarının ardından görevinden istifa ettiğini açıkladı. Kararla birlikte İngiltere son 10 yılda görevinden ayrılan 6. başbakanını görmüş oldu.

Starmer'in istifa kararı, kendisinin yerine geçmesi için en güçlü aday olarak görülen eski büyük Manchester Belediye Başkanı Andy Burnham'ın yapılan ara seçimi kazanarak Avam Kamarası'nda (parlamento) koltuk elde etmesinin hemen ardından geldi. Başbakanlık resmi konutu "10 Downing Street" önünde yaptığı duygusal konuşmada, zaman zaman sesi boğulan Starmer, "Aldığım her karar, sevdiğim ülkeyi her şeyin önüne koymakla ilgiliydi. Bu yüzden İşçi Partisi liderliğinden istifa edeceğim," ifadelerini kullandı.

Parti içinden yükselen lider değişimi baskılarının ardından Starmer, yetkilerini devretmek üzere bir takvim belirleme sürecini başlattı. Starmer, yeni İşçi Partisi liderini seçme sürecinin temmuz ayında başlatılacağını ve halefi eylül ayında göreve gelene kadar başbakanlık koltuğunda kalmaya devam edeceğini belirtti.

Markfield'daki ara seçimde Reform UK adayını açık ara farkla geride bırakan Burnham, birçok İşçi Partili tarafından partinin yükselen sağ popülist kişi Reform UK'ye karşı seçim kazanabilecek en güçlü isim olarak görülmeye başlandı. Burnham'ın başarısı, Starmer'a yönelik liderlik baskısını hızla artırırken, parti içindeki birçok isim başbakanın görevi bırakması çağrısında bulunmuştu.

Başlangıçta liderlik yarışına gireceğini ve görevde kalacağını söyleyen Starmer, hafta sonu boyunca milletvekilleri ve parti yöneticileriyle yaptığı görüşmelerin ardından İşçi Partisi'nin bir sonraki genel seçime farklı bir liderle gitmek istediği sonucuna vardı.

İşçi Partisi'nin son dönemde elde ettiği seçim sonuçları, Starmer üzerindeki baskının temel nedenlerinden biriydi. Parti İngiltere genelinde 1496 belediye meclisi üyesi kaybederek tarihinin en ağır yerel seçim yenilgilerinden birini aldı. Parti ayrıca 38 yerel yönetimin kontrolünü kaybetti. Bu kayıpların büyük bölümü, Nigel Farage liderliğindeki Reform UK'nin yükselişine bağlandı. Reform UK aynı seçimlerde 1451 sandalye ve 14 belediye kazanarak dikkat çekici bir çıkış yaptı.

Starmer hükümetini zayıflatan bir diğer gelişme ise savunma harcamaları konusunda yaşanan anlaşmazlık olmuştu. Savunma Bakanı John Healey ve ardından Silahlı Kuvvetler Bakanı Al Curns görevlerinden ayrılmalarının merkezinde hükümetin Savunma Yatırım Planı için ayırdığı para vardı. Hükümetten 23 milyar sterlin talep ediliyordu, ancak yalnızca 10 milyar sterlin ayırma kararı alındı.

Bu karar, Ukrayna savaşı ve Ortadoğu'daki çatışmaların sürdüğü bir dönemde savunma harcamalarının artırılması gerektiğini savunan parti içindeki isimlerin tepkisini çekti.

Healey'nin istifası, Starmer'ın parti üzerindeki otoritesinin ciddi şekilde aşıldığının ilk işareti olarak yorumlanıyor.

Analistler, İşçi Partisi'nin başarısının büyük ölçüde Muhafazakâr Parti'nin zayıflamasından kaynaklandığını, seçmenlerin önemli bölümünün ise Starmer liderliğine hiçbir zaman güçlü bir destek vermediğini belirtiyor.

"Özellikle Gazze savaşı sonrasında bazı büyük şehirlerde bağımsız adayların elde ettiği başarılar, İşçi Partisi'nin kentli seçmen desteğinde de erozyona işaret ediyor."

Parti kurallarına göre adayların en az 81 milletvekilinin desteğini alması gerekiyor. Şu ana kadar adaylığını resmen açıklayan tek isim Burnham oldu. Sağlık Bakanlığı görevinden kısa süre önce ayrılan Wes Streeting ise liderlik yarışına girmeyeceğini duyurarak Burnham'a destek verdi.

Başka bir aday çıkmaması halinde Burnham'ın doğrudan İşçi Partisi lideri olması ve temmuz ayı ortasında İngiltere'nin yeni başbakanı olarak Downing Street'e taşınması mümkün görünüyor.

TÜRK DÜNYASI

PAŞINYAN YENİDEN KAZANDI: ERMENİSTAN'DA SEÇİM SONUÇLARI BÖLGESEL DENGELERİ ETKİLEYEBİLİR

Ermenistan'da 7 Haziran 2026 tarihinde gerçekleştirilen parlamento seçimlerini Başbakan Nikol Paşinyan liderliğindeki Sivil Sözleşme Partisi kazandı.

Resmî sonuçlara göre parti, oyların yaklaşık %49,8'ini alarak parlamentoda çoğunluğu elde etti ve Paşinyan'ın yeniden hükümeti kurmasının önü açıldı. Seçimler, ülkenin siyasi geleceğinin yanı sıra Güney Kafkasya'daki barış süreci açısından da yakından takip edildi. Seçim kampanyasında ekonomi, reformlar, güvenlik ve Azerbaycan ile yürütülen barış görüşmeleri öne çıkan başlıklar oldu. Muhalefet ise hükümeti Karabağ politikası ve güvenlik konularında eleştirdi. Seçim sonuçlarının, Ermenistan'ın Azerbaycan ile barış müzakerelerini ve Türkiye ile normalleşme sürecini sürdürmesine katkı sağlaması bekleniyor. Türk Dünyası açısından ise gelişme, Güney Kafkasya'da istikrarın güçlenmesi, ulaştırma ve ticaret koridorlarının geliştirilmesi ile bölgesel ekonomik iş birliğinin artırılması bakımından önem taşıyor. Uzmanlar, seçimlerin ardından diplomatik temasların hız kazanabileceğini değerlendiriyor.

TÜRK DÜNYASINDA DİPLOMATİK BAŞARI: KIRGIZİSTAN VE ÖZBEKİSTAN SINIR SORUNUNU TOPRAK TAKASIYLA ÇÖZDÜ

Kırgızistan ile Özbekistan arasında uzun yıllardır devam eden sınır anlaşmazlığı, karşılıklı toprak takası ve sınır belirleme çalışmalarının tamamlanmasıyla önemli ölçüde çözüme kavuşturuldu.

Taraflar, karşılıklı uzlaşa temelinde gerçekleştirdikleri arazi değişimiyle hem sınır hattındaki belirsizlikleri giderdi hem de bölgesel ulaşım projelerinin önünü açtı. Bu gelişme, Türk dünyasında diplomasi ve iş birliğinin güçlenmesi açısından dikkat çekici bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası ilişkiler perspektifinden bakıldığında, anlaşma Orta Asya'da güven artırıcı önlemleri desteklerken sınır kaynaklı çatışma riskini azaltmaktadır.

Ayrıca, istikrarlı sınırların sağlanması ticaret, ulaştırma koridorları ve ekonomik entegrasyon açısından da önemli fırsatlar sunmaktadır. Kırgızistan ile Özbekistan'ın uzlaşmacı yaklaşımı, Türk Devletleri Teşkilatı'nın bölgesel dayanışma vizyonu ile örtüşmektedir. Söz konusu anlaşma, Türk devletleri arasında barışçıl çözüm mekanizmalarının etkinliğini ortaya koyarken, Orta Asya'da istikrar, güvenlik ve sürdürülebilir iş birliğinin güçlenmesine katkı sağlayan önemli bir diplomatik gelişme olarak öne çıkmaktadır.

TÜRK DÜNYASININ BM'DEKİ GÜCÜ ARTIYOR: KIRGIZİSTAN'DAN DESTEK VEREN ÜLKELERE TEŞEKKÜR MESAJI

4 Haziran 2026'da Bişkek'te açıklama yapan Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sadır Caparov, ülkesinin 3 Haziran'da New York'ta gerçekleştirilen seçimlerde 2027-2028 dönemi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) geçici üyeliğine seçilmesine destek veren BM üyesi ülkelere teşekkür etti.

Caparov, 142 oyla elde edilen başarının Kırgızistan'a duyulan uluslararası güvenin göstergesi olduğunu belirterek, ülkesinin BMGK'de barış, istikrar ve çok taraflı diplomasiyi güçlendirmek için yapıcı bir rol üstleneceğini vurguladı.

Uluslararası ilişkiler perspektifinden değerlendirildiğinde, Kırgızistan'ın ilk kez BMGK üyeliğine seçilmesi yalnızca ülke diplomasisi açısından değil, Türk Dünyası'nın küresel yönetim mekanizmalarındaki görünürlüğünün artması bakımından da stratejik önem taşıyor. Süreç boyunca Orta Asya ülkelerinin ve Türk Devletleri Teşkilatı'nın desteği, Türk devletlerinin uluslararası platformlarda ortak hareket edebilme kapasitesini ortaya koyarken, Kırgızistan'ın BMGK'deki temsili bölgesel güvenlik, önleyici diplomasi ve çok taraflı iş birliği konularında Türk Dünyası'nın sesinin daha güçlü duyulmasına katkı sağlayacak nitelikte değerlendiriliyor.

DOĞU TÜRKİSTAN'IN JEOPOLİTİK VE JEOEKONOMİK ÖNEMİ: ÇİN'İN STRATEJİK GÜÇ PROJEKSİYONU VE TÜRK DÜNYASI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doğu Türkistan, tarih boyunca Türk devletlerinin siyasi, ekonomik ve kültürel etkileşim alanlarından biri olmuş; İpek Yolu üzerindeki konumu sayesinde Avrasya'nın en önemli jeostratejik bölgeleri arasında yer almıştır. Qing Hanedanlığı'nın 18. yüzyılda bölgeyi hâkimiyeti altına almasıyla başlayan Çin kontrolü, 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin tam egemenlik kurmasıyla kurumsallaşmıştır. Günümüzde Çin tarafından Sincan Uygur Özerk Bölgesi olarak adlandırılan Doğu Türkistan, enerji arz güvenliği, ekonomik kalkınma ve dış politika stratejilerinin merkezinde yer almaktadır. Pekin yönetimi, bölgeyi doğal kaynakları, stratejik ulaşım koridorları ve jeopolitik konumu nedeniyle ulusal gücünün temel unsurlarından biri olarak görmektedir.

Avrasya'nın merkezinde bulunan Doğu Türkistan; Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan, Pakistan, Rusya ve Moğolistan ile sınır komşusu olması sayesinde Çin'e önemli bir jeostratejik derinlik kazandırmaktadır. Ayrıca Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'nin kara ayağının en kritik geçiş noktasıdır. Çin'i Türkistan, Kafkasya, Orta Doğu ve Avrupa'ya bağlayan demiryolları, karayolları, lojistik merkezleri ve enerji boru hatlarının önemli bölümü bu bölgeden geçmektedir. Bu nedenle Doğu Türkistan, uluslararası ticaret ve enerji taşımacılığı açısından Çin'in jeoekonomik kapasitesini destekleyen stratejik bir merkezdir.

Bölgenin Çin açısından en önemli avantajlarından biri zengin enerji kaynaklarıdır. Çeşitli araştırmalara göre Doğu Türkistan, Çin'in kömür rezervlerinin yaklaşık %40'ını, petrol rezervlerinin %30'unu ve doğal gaz rezervlerinin %34'ünü barındırmaktadır. Ayrıca ülkenin önemli uranyum rezervleri de burada bulunmaktadır. Bu kaynaklar devlet destekli enerji şirketleri tarafından işletilmekte ve Çin'in doğusundaki sanayi bölgelerine aktarılmaktadır. Uluslararası ilişkiler literatüründe enerji güvenliği ulusal güvenliğin temel unsurlarından biri kabul edildiğinden, Doğu Türkistan Çin'in dış enerji bağımlılığını azaltan stratejik bir üretim merkezi konumundadır. Aynı zamanda Orta Asya'dan Çin'e ulaşan petrol ve doğal gaz boru hatlarının önemli bir bölümü de bölgeden geçmektedir.

Doğu Türkistan, enerji kaynaklarının yanı sıra altın, bakır, krom, kurşun, çinko, nikel, lityum, tungsten ve nadir toprak elementleri bakımından da zengin rezervlere sahiptir. Özellikle nadir toprak elementleri; savunma sanayii, yarı iletken üretimi, yapay zekâ, elektrikli araçlar ve yenilenebilir enerji teknolojileri açısından kritik önemdedir. Bu nedenle Çin, bölgedeki maden rezervlerini yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda teknolojik ve stratejik üstünlüğünü destekleyen kaynaklar olarak değerlendirmektedir.

Türk Dünyası açısından Doğu Türkistan, ortak tarih, kültür ve kimlik mirasının ayrılmaz bir parçası olmasının yanı sıra Türkistan coğrafyasının jeostratejik bütünlüğünü temsil etmektedir. Çin açısından ise bölge; enerji güvenliği, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve Kuşak ve Yol Girişimi'nin başarısı bakımından vazgeçilmezdir. Bu farklı yaklaşımlar, Doğu Türkistan'ı jeopolitik ve jeoekonomik açıdan Avrasya'daki büyük güç rekabetinin en önemli merkezlerinden biri hâline getirmektedir.

RUSYA-KAFKASYA

UKRAYNA'DAN MOSKOVA'YA SALDIRI

Rus hava savunmasını atlatan Ukrayna insansız hava araçları, 18 Haziran Perşembe günü Moskova'nın güneydoğusundaki bir petrol rafinerisine üç gün içinde ikinci kez saldırdı ve yoğun siyah duman bulutları çıkaran şiddetli bir yangına neden oldu.

Perşembe günü başkentte büyük aksaklıklar yaşandı. Moskova'daki tüm havaalanlarında uçuşlar askıya alındı. Moskova'nın en işlek havaalanı olan Şeremetievo havaalanı tahliye edildi ve rafineri yakınlarındaki şehir çevresindeki otoyolda trafik durduruldu. Moskova bölgesi valisi Cuma günü yaptığı açıklamada ise bir gün önce başkent ve çevresini vuran büyük bir Ukrayna saldırısında sekiz yaşında bir kız çocuğunun öldüğünü söyledi.

Ukrayna saldırılarının daha geniş ekonomik etkisinin bir işareti olarak, son haftalarda ülkenin bazı bölgelerinde benzin kıtlığı yaşandı. Dünyanın üçüncü büyük petrol üreticisi ve önemli bir petrol ve yakıt ihracatçısı olan Rusya'nın bu ay deniz yoluyla yakıt ithal edeceği, sektör kaynakları tarafından Reuters'e bildirildi.

Kiev, Rusya'nın içlerine düzenlediği saldırıların savaşın gidişatını değiştirdiğinin kanıtı olduğunu söylüyor; Cumhurbaşkanı Volodymyr Zelenskiy bu mesajı bu hafta Fransa'daki zirvede ABD Başkanı Donald Trump ve diğer G7 liderlerine ilettiler. Buna karşılık Kazan şehrinde Güneydoğu Asya liderlerini ağırlayan Devlet Başkanı Vladimir Putin'den ise henüz bir açıklama gelmedi. Kremlin sözcüsü Dmitry Peskov ise "Evet, insansız hava aracı saldırıları devam ediyor. Sonuçlarını hafifletmek için uygun önlemler alınıyor," dedi.

Putin'in yanan rafinerinin görüntülerini görüp görmediği sorulduğundaysa Peskov gazetecilere Rus güçlerinin vurduğu Ukrayna şehirlerinden gelen görüntülere bakmaları gerektiğini söyledi.

ERMENİSTAN'DA SEÇİM RÜZGARI

Merkezi Seçim Komisyonu'nun (CEC) Pazartesi günü yaptığı açıklamaya göre, Başbakan Nikol Paşinyan'ın partisi, (Sivil Sözleşme Partisi) 7 Haziran Pazar günü yapılan seçimlerde tüm sandıkların sayımı sonucunda oyların %49,8'ini alarak Ermenistan'ın seçim sistemine göre parlamentoda çoğunluğu elde etti.

Ermenistan'da iktidarda olan Sivil Sözleşme Partisi, uluslararası seçim gözlemcilerinin Rusya'nın açık müdahalesi ve baskısı olarak nitelendirdiği durumlara rağmen, Azerbaycan ile yapılan barış anlaşmasının uygulanması ve Batı'ya doğru artan yöneliminin bir sınavı olarak görülen seçimleri kazandı.

Paşinyan bunu "tarihi bir zafer" olarak nitelendirdi ve hem Batı hem de Rusya ile bağları geliştirmeye devam edeceğine söz verdi; bazı muhalif gruplar ise haksızlık yapıldığını savundu. Paşinyan'ın seçim vaatlerinden biri olan "Gerçek Ermenistan" projesi, komşu ülkelerle barışı vaat ediyordu. Seçim zaferinden sonra Paşinyan "Ermeni halkı bölgesel refah ve iş birliği için oy verdi ve umarım bu, Türkiye ve Azerbaycan'dan olumlu bir karşılık görür," dedi.

Avrupa Parlamentosu üyesi ve Avrupa Parlamentosu gözlemci heyetinin başkanı Nathalie Loiseau, "Rusya, kamuoyuna yönelik tehditler ve ticaret önlemleri kullanarak, seçim sonuçlarını önemli ölçüde değiştirmeye çalışarak benzeri görülmemiş bir baskı uyguladı" dedi.

Avrupa Parlamentosu üyeleri olarak, egemen bir devletin iç işlerine yapılan bu açık müdahaleyi şiddetle kınıyoruz." Diyerek Batı'nın konumunu netleştirdi.

Ancak Rusya, Batı'yı seçimlere müdahale etmekle suçladı ve Ermenistan'daki muhalefete katılarak seçim ihlalleri iddialarında bulundu. Rusya Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Maria Zakharova, "Ermeni toplumunda Rus-Ermeni ilişkilerinin istikrarlı bir şekilde gelişmesine yönelik açıkça geniş bir talep var" dedi. Sonuç olarak Ermenistan'ın Batı'ya yönelimi sandıkta tescillenmiş oldu.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN'DAN RUSYA ZİYARETİ

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın 16-17 Haziran'daki Rusya ziyareti, Ankara-Moskova arasında son dönemlerde yapılan en yoğun temaslara sahne oldu.

Fidan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nin başkenti Kazan'da bir araya geldi.

NATO zirvesine üç hafta kala yapılan görüşmeler, başta Ukrayna savaşı olmak üzere ittifakı ilgilendiren güvenlik konularına ilişkin Rusya'nın pozisyonunun anlaşılması ve başta Karadeniz ve Kafkasya olmak üzere Ankara'nın hassasiyetlerinin aktarılması açısından önemliydi.

Fidan'ın Rusya ziyaretinin en önemli unsurlarından biri de zamanlaması oldu. Türk Dışişleri Bakanı, NATO tarihinin en kritik toplantılarından biri olması beklenen Ankara Zirvesi öncesi Moskova ve Kazan'da yaptığı görüşmelerle Rusya'nın tüm ittifakı ilgilendiren jeopolitik konulara nasıl baktığını ilk ağızdan duyma olanağını elde etti.

Lavrov, basın toplantısında ikili ilişkilere değinirken Türkiye ile başta liderler olmak üzere her düzeyde yoğun temas trafiğinin sürdüğünü, özellikle turizm ve enerji alanında somut sonuçların alındığı vurgusunu yaptı.

Fidan da ziyaretin ardından Türk basın mensuplarına yaptığı değerlendirmede, "Bütün bu görüşmelerde şunu gördük: İkili ilişkilerde ve bölgesel konularda beraber çalışmak konusunda hiçbir sıkıntı yok. Her iki ülke de mümkün olan her alanda işbirliği yapmak istiyor. Türkiye-Rusya ilişkilerinde bir değişiklik yok" ifadelerini kullandı.

ERMENİSTAN YOL AYRIMINDA

Başbakan Paşinyan'ın liderliğindeki Sivil Sözleşme Partisinin haziran başında düzenlenen parlamento seçimlerinden galibiyetle çıktığı Ermenistan; hem Avrupa Birliği (AB) ile yakınlaşma hem de Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) bünyesindeki üyeliğini koruma yönünde siyaset izliyor.

Kremlin Sözcüsü Dmitriy Peskov, "Ermenistan ve Ermenistan yönetiminin bugün bir yol ayrımında olduğunu görüyoruz. Ülke yönetimi gelecekteki kalkınma yönüne ilişkin değerlendirmelerde bulunuyor. Bu bizim için önemlidir; çünkü Rusya ile Ermenistan yüzyıllardır komşu ve kardeş ülkeler olmuştur." ifadelerini kullandı.

Bunun üzerine ertesi gün, 25 Haziran'da Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, hükümet toplantısında yaptığı açıklamada; Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) konusunun kendisini kaygılandırıldığını ancak Yerevan'ın AEB'den ayrılma gibi bir hedefi bulunmadığını söyledi. Paşinyan, AEB üyesi diğer ülkelerin de Ermenistan'daki gelişmelerden endişe duyması gerektiğini belirterek, "Sorunlar hızlı şekilde çözülmezse bu durum AEB'nin dağılmasını kaçınılmaz hale getirebilir." ifadelerini kullandı.

Güney Kafkasya ülkeleri arasında bölgesel işbirliğine dikkat çeken Paşinyan, bölgenin ortak çıkarlar ve hassas dengeler çerçevesinde tek bir jeopolitik alan olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurguladı.

Özellikle ABD ve Avrupa kamuoyunda, Rusya'dan Batı'ya yönelmede Ermenistan'ın yol ayrımından geçtiği yönündeki yorumlar artarken gelişmeler Moskova'daki çevrelerde dikkatle takip ediliyor.

Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (MGIMO) Öğretim Üyesi Nikolay Silayev, Ermenistan'daki seçim sürecinde muhalif siyasi güçlere baskı kurulduğunu savundu. Rusya ile Ermenistan arasındaki ilişkilerin yönüne ilişkin öngöründe bulunan Silayev; Rusya'nın Ermenistan ile müttefik, dostane, iyi komşuluk ve ortaklık ilişkilerini sürdürmekten yana olduğunu ancak Erivan'ın bu ilişkileri bozmaya çalıştığını söyledi. Silayev, "Erivan, son zamanlarda ikili ilişkileri bozuyor.

Bunun onarılması mümkün ancak Erivan'ın rotasını gözden geçireceğine dair bir işaret yok. Bu durumda Rusya karşılıklılık ilkesine göre hareket edecek." ifadelerini kullandı.

Erivan'ın AB ile yakınlaşmayı tercih ettiğine dikkati çeken Silayev, bu nedenle Ermenistan'ın AEB'den ayrılmasının gerçekçi bir senaryo olduğunu vurguladı. Silayev, "Bunun sonucu Ermenistan için ağır olacak. Tahminlere göre Ermenistan, gayri safi yurt içi hasılasının (GSYİH) yüzde 15 ila 23'ünü kaybedebilir." değerlendirmesinde bulundu. AEB ülkelerinin Ermenistan'ın örgütten ayrılmasını istemediğini belirten Silayev, "Ermenistan AEB'den ayrılırsa bu, örgütün itibarını zedeleyecek. Bu, Rusya-Ermenistan arasındaki ilişkileri de bozacak." dedi.

Rus siyasi uzman Vitaliy Arkov ise Ermenistan'ın hem AB ile yakınlaşmaya hem de AEB'de kalmaya çalıştığını ancak bunun mümkün olmadığını belirterek, "Erivan, her tarafa oynamayı tercih ediyor. Ancak Ermenistan'ın bu durumda AB ve AEB arasında tercih yapması gerekiyor." diye konuştu. AB ile kıyasla AEB'nin Ermenistan için daha yararlı olduğunu savunan Arkov, "AEB pazarı çok geniş. AEB'de Rusya, Kazakistan var. Bu, Ermeni ürünleri için uygun bir pazar. Ayrıca Ermenistan, Rus gazını uygun fiyata satın alıyor." değerlendirmesinde bulundu. Arkov, Ermenistan'ın AB'ye üye olması ihtimalinin düşük olduğuna işaret etti.

Rusya'nın son dönemde Ermenistan'dan çok sayıda tarım ürünü ithalatına kısıtlamalar uygulamaya başladığına dikkati çeken Arkov, bunun bir uyarı olduğu görüşünü paylaştı. Uzman Arkov, Ermenistan'ın komşu ülkeleri İran, Türkiye, Rusya, Azerbaycan ve Gürcistan ile ilişkileri geliştirmesinin önemini vurgulayarak, "ABD ve Avrupa, Ermenistan'dan uzak. Düşman ülkelerin çıkarlarına hizmet eden bir araç haline gelmesi yerine komşu ülkelerle dostça ilişkiler kurmak ve diyalog halinde olmak lazım." şeklinde konuştu.

Sonuç olarak Ermenistan; Avrupa Birliği (AB) ile yakınlaşmak isteyerek aynı zamanda Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyeliğini de koruyarak hassas bir denge politikasında ilerlemektedir. Ancak Rusya'nın bu dengeyi sarsmak istemesiyle birlikte, Ermenistan'ın oldukça kritik bir noktada kaldığı görülmektedir.

AB ÜYELİĞİ YOLUNDA KİMLİK ÇATIŞMASI: KUZEY MAKEDONYA VE BULGARİSTAN

Kuzey Makedonya'nın dış politikasında ve Avrupa Birliği uyum sürecinde Haziran 2026'da en dikkat çeken gelişme, Cumhurbaşkanı Gordana Siljanovska'nın Sofya'yı ziyareti olmuştur. Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci (SEEC) Zirvesi'ne katılmak üzere 10 Haziran'da Sofya'ya giden Siljanovska, Bulgaristan Cumhurbaşkanı İliana Yotova ile önemli bir ikili görüşme gerçekleştirildi. Görüşme planı ile birlikte bu randevu, Balkanların derin sorunlarından birinin yani Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde son noktalarda tıkanması nedeniyle düzenlenmiştir.

Siljanovska, Üsküp ile Sofya arasında güvenin devam ettiğine acil ihtiyaç duyulduğunu vurgulamış, ancak en dikkat çekici açıklama "cumhurbaşkanı olarak anayasa değişikliği konusunda hükümetinne sahip olup olmadığı" belirtilmesi olmuştur. Bu ifade, sorunların büyüklüğü ve devletlere olan zorlukların artışında önem taşımaktadır ve bir göstergesi haline gelmiştir. Bulgaristan, Kuzey Makedonya'nın anayasasına Bulgar azınlığını dahil talep etmektedir. Bununla birlikte, bu durum 2020'den beri devam eden vetosunun da temelini oluşturmuştur. Ancak Kuzey Makedonya'da bu değişiklik, politikacıların işbirlikçileri ve muhalafetin karşıt eylemlerine rağmen etkileyen zorluklara rağmen ilerlemektedir. Cumhurbaşkanı Siljanovska'nın sözleri, iç siyaseti dış politika ile bağlantıların mümkün olduğunu gösteriyor.

13 Haziran'da Başbakan Hristijan Mickoski, İstanbul'a giderek Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Dolmabahçe Çalışma Ofisi'nde bir araya geldi.

Bu üst düzey ziyaret, Üsküp'ün AB belirtilerinde Türkiye'ye yönelmesini sembolize etmektedir. Görüşmenin arka planında, Kuzey Makedonya'nın Batı Balkanlar'daki bölgesel güvenlik sağlama arayışı ve AB sürecinde tıkanıklığa karşı politika ekonomisini büyütme stratejisi yatmaktadır.

Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği üyelik sürecinde yaşadığı zaman kaybı, bölgesel işbirliklerine yönelmesine neden olmaktadır. Türkiye ile savunma sanayi ortaklığı ve ticaret ilişkileri geliştirirken, Batı ile ilişkiler kesintiye uğramaktadır. Kuzey Makedonya için bu durum devletin istikrarını sağlamak adına oldukça önemli bir hamledir.

Haziran 2026 tartışmasını genel olarak değerlendirdiğimizde; Kuzey Makedonya'nın bir yanda Avrupa Birliği'nin anayasal değişim sürecini bitmek bilmeyen baskı, diğer yanda ise iç siyasette dengeleri koruma çabası arasında sıkıştığını net bir şekilde görüyoruz.

Kuzey Makedonya, 2004'te başvuru yaptığından bu yana 22 yıldır AB kapısında beklemektedir. 10 Haziran 2026'da Siljanovska'nın Sofya'da "yetkim yok" demesi, Balkanlar'ın AB çıkmazının en gerçekçi ve somut ifadesidir.

Peki neden Bulgaristan Makedonya'nın AB üyesi olmasına veto yetkisi kullanmaktadır? Bu durum oldukça kimlikel veya teorik çerçeveden ontolojik güvensizlik ile yorumlanabilir. Bulgaristan, dil, tarih yorumlanması ve Kuzey Makedonya'daki Bulgar azınlığının anayasallığında bilgilerin bilgilerini taviz vermemektedir.

◆ MODA VE FEMİNİZM KISKACINDA KADIN BEDENİ: ◆ ÖZGÜRLÜĞÜN VE KİMLİĞİN ESTETİK DÖNÜŞÜMÜ

Giyim kültürü, insanlığın varoluşundan beri sadece iklimsel şartlardan korunma ihtiyacını karşılayan işlevsel bir tekstil pratiği olmamıştır. Bireyin toplumsal hiyerarşide kendini nerede konumlandığı, hangi dünya görüşüne ait olduğu ve çevresine ne tür mesajlar iletmek istediği doğrudan doğruya giysi seçimlerinde gizlidir. Başka bir deyişle, üzerimize geçirdiğimiz her kumaş parçası aslında toplumla kurduğumuz sessiz bir diyalogun kelimeleridir. Ancak bu sessiz iletişim dili, tarihsel süreç boyunca kadınlar ve erkekler için hiçbir zaman eşit ve adil şartlarda gelişmemiştir. Kadın bedeni; yüzyıllar boyunca egemen ideolojilerin, katı toplumsal normların, ahlak bekliliğinin ve ataerkil güç gösterilerinin podyumu haline getirilmiştir.

Tarihsel bir perspektiften bakıldığında karşımıza çıkan en acı gerçek şudur: Kadın, toplumsal ve hukuki olarak ne zaman kamusal alandan silinmek istense, o dönemin modası kadını fiziken hareket edemez hale getirecek işkence formları üretmiştir. Feminizm güçlü bir sivil toplum hareketi ve akademik bir kuram olarak podyumları sarsmadan önce, kadının ne giyeceği tamamen erkeğin cüzdanına ve toplumdaki saygınlığına endeksliydi. geçmiş dönemlerde “kadının konumunun erkeğin konumunun iltimasından geçtiği” (Yıldız ve Ulurasba, 2018) gerçeği, giyim kuşamın tamamen bir tahakküm aracı olarak tasarlandığını doğrulamaktadır. Kadınları adeta nefes alamayan canlı birer dekoratif objeye dönüştüren korse ve krinolin gibi kıyafetler, kadının biyolojik sağlığını ve hareket özgürlüğünü tamamen hiçe saymıştır.

Krinolin etekler ve korselerin kadın bedenine uyguladığı fiziksel şiddet şu teknik detaylarla aktarılmaktadır: “Sert kapitone bir kumaşın içine yerleştirilen balina kemiği ya da kamış çim olarak bilinen kurumuş sazdan oluşturulan korseler, beli sıkıştırıp göğüsleri düzleştiriyordu” (Yıldız ve Ulurasba, 2018). Bu durum, kadının kendi özgün kimliğiyle ve rahatlığıyla var olmak yerine, doğrudan erkeğin maddi gücünü yansıtan bir nesne haline gelmesine neden oluyordu. Nitekim makalede vurgulandığı gibi, “elbiseler ne kadar kabarık ve yüksek olursa o kadar eşinin maddi gücüyle örtüşmekteydi” (Yıldız ve Ulurasba, 2018). beli neredeyse kalçanın üçte biri kadar kalacak şekilde sıkı bu mekanizmalar, kadının sokağa çıkıp hak aramasını, çalışmasını ya da özgürce hareket etmesini fiziken engellemek için tasarlanmış yapısal birer prangadır.

Kadının bu adaletsiz döngüden rahatsız olması ve sesini yükseltmeye başlaması, doğal olarak podyumlarda ve sokaklarda bir giysi reformunu tetikledi. Haklarını arayan kadınlar, üzerlerindeki o ağır, hantal ve hareketi kısıtlayıcı kumaş kütlelerini fırlatıp atmadan zihinlerini de özgürleştiremeyeceklerini anladılar. Bu farkındalığın giyimdeki en somut ve tarihi kırılma noktası ise Amelia Jenks Bloomer’ın şalvar benzeri pantolonu giyerek toplumun karşısına çıkması olmuştur. “Bloomer Pantolon” olarak anılan bu giysi, kadına sadece fiziki bir rahatlık sunmadı; aynı zamanda bir başkasının (hizmetçinin veya eşinin) yardımına muhtaç olmadan tek başına giyinip soyunabilme bağımsızlığını kazandırdı. Sanayi Devrimi ve dünya savaşlarıyla birlikte kadınların fabrikalarda aktif iş gücü haline gelmesi ise bu süreci hızlandırdı. Erkek otoritesini sarsacağı gerekçesiyle üretilen tüm toplumsal ön yargılara ve “erkeksileşme” suçlamalarına rağmen, çalışan kadınlar haklarını bedenlerinde savunmaya devam ettiler. 1890’lı yıllara gelindiğinde ise kravat kullanımı, adeta cinsel eşitlik talebinin uzlaşmacı olmayan en belirgin iddiası ve feminist bir üniforma haline geldi (Yıldız ve Ulurasba, 2018, s. 2399).

Kadınların giyim yoluyla özgürleşme mücadelesi sadece pantolon ve ceket gibi büyük parçalarda değil, tasarımlardaki küçük sanılan ama derin anlamlar barındıran fonksiyonel detaylarda da sürdürülmüştür. Örneğin, 1995 yılında yayınlanan feminist ‘Pazartesi’ dergisinde ele alınan “cep meselesi”, kadın ve erkek giysileri arasındaki gizli eşitsizliği ironik bir şekilde ortaya koymaktadır. Erkek kıyafetlerinde fonksiyonel cepler daima bir hak ve temel unsurken, kadın kıyafetlerinde cep görüntüsü veren ama içine hiçbir şey konulamayan sahte dikişlerin tercih edilmesi, kadının hala “işlevsel” değil, sadece “seyirlik/görsel” bir nesne olarak kodlandığının podyumdaki en somut kanıtıdır.

Bugün ise modanın feminizmle olan ilişkisi çok daha görünür, popüler ve ticari bir boyuta taşınmıştır. Christian Dior’un Bahar 2017 koleksiyonunda yer alan ve üzerinde “Hepimiz feminist olmalıyız” yazan baskılı beyaz tişörtler, bu politik duruşun lüks podyumlardan sokak kültürüne kadar taşınmasını sağladı (Yıldız ve Ulurasba, 2018). Popüler kültürde Beyoncé ve Emma Watson gibi küresel figürlerin bu sembollerini kitlelere ulaştırması, kadınların kendilerine olan güvenlerini kazanmalarında ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kitlesel bir farkındalık yaratılmasında büyük rol oynadı (Yıldız ve Ulurasba, 2018).

“Kadın böyle giyinir” gibi buyurgan ve ataerkil emir cümlelerinin yerini, kadının kendi iradesini ve özgürlüğünü ilan eden yaklaşımlara bırakması, feminizmin moda tarihindeki en büyük entelektüel zaferidir. Bizim de tamamen katıldığımız üzere, kadın zihnen, hukuken ve sosyal olarak özgürleşirken, bu devrimi kendi bedeninde görünür kılan en radikal manifesto giysileri olmuştur. Giyim, günümüzde de kadınlar için sıradan bir kumaş tercihi değil; kimliklerini, haklarını ve özgürlüklerini tüm dünyaya haykırdıkları yaşayan, dinamik bir manifesto olmaya devam etmektedir.

◆ JEAN LEON GEROME/THE SNAKE CHARMER ◆

JEAN LEON GEROME/THE SNAKE CHARMER. 1879/82,2 X 121CM/CLARK ART INSTITUTE, WILLIAMSTOWN MASSACHUSETTS.

Ayın eseri olarak hepimizin yakından tanıdığı bir resmi inceliyoruz: Yılan Oynatıcısı.

Eseri gördüğümüzde detaylı anlatımlara ihtiyaç duymadan Doğu'nun egzotik ve gizemli havasını hissedebiliyoruz. Peki ya Doğu'ya özgü geri kalmışlık?

“Günümüzde Oryantalist sanat düşünüldüğünde Gérôme ilk akla gelen isimlerden biridir. 19. yüzyılda sanayileşen Batı dünyasının sömürgecilğine paralel olarak gelişen genel bir söylem ve sanatsal dil olarak, kendi kimliğini yeniden tanımlama, kültürel karşıtlarını belirleme, yasaklanan fantezilerini dışa vurma amaçlarıyla kendisini göstermiş olan Oryantalizm'in en çok tartışılan görsel yaratılarından bazıları Gérôme'a aittir.” (Pera Müzesi, 2020).

Oryantalizm tartışmalarının simgesi olan Yılan Oynatıcısı eseri ise tıpkı yaratıcısı gibi Avrupa'dan Doğu'ya bakar: Gérôme Fransız bir ressamdı ve hayatı boyunca İslam coğrafyasını çokça gezmişti. İstanbul, Bursa, İzmir gibi şehirlerden esinlenerek çalışmalar yapmıştı; ayrıca Osman Hamdi Bey'e resim eğitimi vermiş ve Sultan Abdülaziz ile güçlü bağlantılar kurmuştu. Yılan Oynatıcısı'nı dünya çapında ünlü yapan durum ise Edward Said'in 1978 tarihli Orientalism adlı kitabının kapağında kullanılması olmuştur.

ESER İNCELEMESİ:

Resmi incelemeye başladığımızda merkezde çıplak bir erkek çocuğu görürüz. Vücuduna dolanmış büyük bir piton yılanını rahatlıkla kontrol eden çocuğa; onun gençliği ve sağlıklı bedeniyle tezatlık oluşturan yaşlı ve kemikleri sayılan müzisyen bir adamın eşlik ettiği görülür. Resmi incelemeye devam ettiğimizde duvar boyunca oturan seyircilerin de aynı şekilde farklı yaş ve ırklardan olduğu görülmektedir. Bu farklılık İslam coğrafyasının kültür çeşitliliğine bir vurgudur. Çeşitliliği vurgulayan diğer etkenler ise mekan ile tasvir edilmiştir. Mavi duvarlar boydan boya İznik çinisinden oluşmaktadır ancak yılan gösterisi Mısır'da yaygın bir gelenektir. Mimari ayrıntılar ise Osmanlı İstanbulu'ndan alınmıştır.

Eser, oryantalist etkisini bir kez de zaman kavramıyla kazanır. Oryantalist eserlerde çoğunlukla zamanı durmuş bir dünya hissederiz. Sanayi ve teknoloji gibi modern gelişmelerle karşılaşmayız. Oryantalist eserlerde kalabalıklar içinde bile belirli bir sessizlik ve hareketsizlik hüküm sürer, kimse acele etmez...

Gérôme'un hayal dünyasından çıkan bu kurgusal ortam; perspektif, çini ayrıntıları, kumaş dokuları ve anatomi açısından olağanüstü başarıya sahiptir.

Bu yönleriyle Yılan Oynatıcısı, hem teknik ustalığı hem de temsil ettiği düşünsel arka plan nedeniyle sanat tarihindeki önemini zamansız kılmıştır.

KAYNAKÇA

• AMERİKA (KUZEY AMERİKA)

- Anadolu Ajansı. (2026, 18 Haziran). "Democratic lawmakers demand details on Trump's Golden Dome missile defense plan". <https://www.aa.com.tr/en/americas/democratic-lawmakers-demand-details-on-trumps-golden-dome-missile-defense-plan/3970319>
- Breaking Defense. (2026, 18 Şubat). "Canada, Golden Dome, Trump, missile defense, NORAD". <https://breakingdefense.com/2026/02/canada-golden-dome-trump-missile-defense-norad/>
- Congress.gov. (2025, 29 Eylül). <https://www.congress.gov/crs-product/IF13115>
- FirstPost. (2026, 24 Haziran). "Full mission success: Pentagon says Golden Dome aces first live intercept test". <https://www.firstpost.com/world/full-mission-success-pentagon-says-golden-dome-aces-first-live-intercept-test-14025601.html>
- Kanada Başbakanlığı. (2026, 7 Haziran). <https://www.pm.gc.ca/en/news/news-releases/2026/06/07/prime-minister-carney-travel-france-ireland-and-2026-g7-leaders>
- Reuters. (2026, 18 Haziran). "Carney says Canada, U.S. held detailed technical trade talks G7". <https://www.reuters.com/world/carney-says-canada-us-held-detailed-technical-trade-talks-g7-2026-06-18/>
- Times of India. (2026, 23 Haziran). "Canada, U.S. divorce final: Carney crushes Trump's Golden Dome push, picks Australia for defence deal". <https://timesofindia.indiatimes.com/videos/international/canada-u-s-divorce-final-carney-crushes-trumps-golden-dome-push-picks-australia-for-defence-deal/videoshow/131936733.cms>
- DW News. (2026, 16 Haziran). <https://www.dw.com/en/ai-showdown-at-g7-can-europe-break-free-from-us-tech/video-77591099>
- DW Türkçe. (2026, 15 Haziran). <https://www.dw.com/tr/trump%C4%B1n-do%C4%9Fum-g%C3%BCn%C3%BC-nedeniyle-ertelenen-g7-zirvesi-ba%C5%9Fl%C4%B1yor/a-77552132>
- ORTADOĞU
- Anadolu Ajansı. (2026, 3 Haziran). "BM Güvenlik Konseyi'nin 2027-2028 dönemi için 5 yeni geçici üyesi seçildi". <https://www.aa.com.tr/>
- Anadolu Ajansı. (2026, 4 Haziran). "Kırgızistan'dan BMGK üyeliğine seçilmesine destek veren ülkelere teşekkür mesajı". <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kirgizistandan-bmgk-uyeligine-secilmesine-destek-veren-ulkelere-tesekkur-mesaji/3956208>
- BBC News Türkçe. (2026, 30 Haziran). "Ermenistan seçimlerini Paşinyan'ın partisi kazandı". <https://www.bbc.com/turkce>
- Çobanoğlu, S. (2019, 7 Ocak). "Avrasya, Çin ve Doğu Türkistan". TASAM. https://tasam.org/tr-TR/Icerik/51338/avrasya_cin_ve_dogu_turkistan
- Hanayi, A. (2021). "Çin'in enerji sektöründe Doğu Türkistan'ın önemi". Eurasian Research Institute. <https://www.eurasian-research.org/publication/cinin-enerji-sektorunde-dogu-turkistanin-onemi/?lang=tr>
- Stratejik Düşünce Enstitüsü. (2026). "Kırgızistan ve Özbekistan arasındaki sınır ihtilafı toprak takası ile çözüldü". <https://www.sde.org.tr/asya/kirgizistan-ve-ozbekistan-arasindaki-sinir-ihtilafi-toprak-takasi-ile-cozuldu-haberi-65525>
- Yeni Tanın. (2019). "21. Yüzyılda Çin'in Türkistan'daki faaliyetleri". <https://www.yenitanin.com/21-yuzyilda-cinin-turkistandaki-faaliyetleri/>

• ASYA- PASİFİK

- Anadolu Ajansı. (2026, 23 Haziran). "Pakistan Başbakanı, ABD-İran Görüşmelerinde Nükleer Program ve Yaptırımların Gündemde Olduğunu Söyledi". <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/pakistan-basbakani-abd-iran-gorusmelerinde-nukleer-program-ve-yaptirimlarin-gundemde-oldugunu-soyledi/3975417>
- BBC News. (2026, 4 Haziran). <https://www.bbc.com/news/articles/clypym3q7p10>
- Cumhuriyet.com.tr. (2026, 16 Haziran). "Güney Kore'de Seçim Protestosu: Oy Pusulası Krizi Sokağa Taştı". <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/guney-kore-de-secim-protestosu-oy-pusulasi-krizi-sokaga-tasti-2512577>
- Euronews. (2026, 9 Haziran). "Çin Lideri Xi, Kuzey Kore'de: İttifak Yeni Seviyeye Taşınıyor". <https://tr.euronews.com/2026/06/09/cin-lideri-si-kuzey-korede-ittifak-yeni-seviyeye-tasiniyor>
- Haberler.com. (2026, 8 Haziran). "Xi Jinping'den Kuzey Kore'ye Tarihi Ziyaret Öncesi Dostluk Mesajı". <https://www.haberler.com/guncel/xi-jinping-den-kuzey-kore-ye-tarihi-ziyaret-oncesi-dostluk-mesaji-19923916-haberi/>
- Kıbrıs Postası. (2026, 16 Haziran). "Güney Kore'de Seçim Krizi: Protestolar 14 Gündür Sürüyor". <https://www.kibrispostasi.com/c37-DUNYA/n605390-guney-korede-secim-krizi-protestolar-14-gundur-suruyor>
- Reuters. (2026, 22 Haziran). "Bangladesh deploys army ahead of anniversary of ousted PM Hasina's party". <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/bangladesh-deploys-army-ahead-anniversary-ousted-pm-hasinas-party-2026-06-22/>
- Reuters. (2026, 22 Haziran). "Talks between Iran, US concluded successfully, Pakistan PM says". <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/talks-between-iran-us-concluded-successfully-pakistan-pm-says-2026-06-22>
- Reuters. (2026, 5 Haziran). "China's Xi to visit North Korea as Beijing seeks cosier ties with Pyongyang". <https://www.reuters.com/world/china/chinas-xi-visit-north-korea-beijing-seeks-cosier-ties-with-pyongyang-2026-06-05/>
- Sputnik Türkiye. (2026, 16 Haziran). "Güney Kore'de Oy Pusulası Krizi Büyüyor: Seçim Protestoları 12. Gününde, Spor Salonu Abluka Altında". <https://anlatilaninotesi.com.tr/20260616/guney-korede-oy-pusulasi-krizi-buyuyor-secim-protestolari-12-gununde-spor-salonu-abluka-altinda-1106541138.html>
- The Nation. (2026, 22 Haziran). "PM Shehbaz to depart for Pakistan from Switzerland today". <https://www.nation.com.pk/22-Jun-2026/pm-shehbaz-depart-pakistan-switzerland-today>
- TRT Haber. (2026, 23 Haziran). "İran ile ABD Arasında Pakistanlı ve Katarlı Arabulucuların Katılımıyla Dörtlül Görüşmeler Başladı". <https://www.trthaber.com/haber/dunya/iran-ile-abd-arasinda-pakistanli-ve-katarli-arabulucularin-katilimiyla-dortlu-gorusmeler-basladi-948896.html>
- Vietnam.vn. (2026, 22 Haziran). "Bangladesh nâng mức cảnh báo an ninh trước ngày kỷ niệm thành lập đảng Awami League". <https://www.vietnam.vn/tr/bangladesh-nang-muc-canh-bao-an-ninh-truoc-ngay-ky-niem-thanh-lap-dang-awami-league>

KAYNAKÇA

• ORTA DOĞU

- Al Jazeera. (2026, 22 Haziran). "US-Iran agree on roadmap towards final deal in Switzerland talks". <https://www.aljazeera.com/news/2026/6/22/us-iran-agree-on-roadmap-towards-final-deal-in-switzerland-talks>
- BBC News. (2026, 13 Mayıs). <https://www.bbc.com/news/articles/cqxp27jxyjo>
- BBC News. (2026, 22 Haziran). <https://www.bbc.com/news/articles/cwyoq4rvlzo>
- BBC News Türkçe. (2024, 4 Şubat). "Helikopter düşürülmesi ardından ABD ve İran'dan saldırılar".
- BBC News Türkçe. (2024, 21 Kasım). "Hizbullah yeni anlaşmayı reddetti, İsrail Lübnan'ın güneyini vurdu". <https://www.bbc.com/turkce/articles/cjdgrivogomo>
- CNBC. (2026, 21 Haziran). <https://www.cnbc.com/2026/06/21/us-and-iranians-meet-in-switzerland-for-peace-talks.html>
- Reuters. (2026, 22 Haziran). "U.S.-Iran talks go into day 2 after Trump threats, Hormuz closure". <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/us-iran-talks-go-into-day-2-after-trump-threats-hormuz-closure-2026-06-22/>
- Sputnik Türkiye. (2026, 22 Haziran). "Katar'da büyük patlama: En az 13 kişi hayatını kaybetti".
- Vatican News. (2026, 22 Haziran). <https://www.vaticannews.va/en/world/news/2026-06/us-iran-israel-talks-switzerland-war-strait-hormuz-lebanon.html>

• BATI AVRUPA VE SANAT ANALİZİ

- Allianz Research. (2026, Haziran). "İngiltere'nin Siyasal İstikrarsızlığı ve Ekonomik Sonuçları".
- Avrupa Parlamentosu. (2026, 17 Haziran). Türkiye Raporu: "Raporun Ana Eksenindeki Kopenhag Kriterleri ve Türkiye'nin AB Üyelik Süreci".
- BBC News. (2026, 24 Haziran). "Keir Starmer İstifa Etti: İngiltere'nin Altıncı Başbakanı Değişikliği". <https://www.bbc.com/>
- Deutsche Bank. (2026, Haziran). Brexit İzleme Raporu: On Yıl Sonra İngiltere Ekonomisinin Durumu.
- Euronews. (2026, 17 Haziran). "Avrupa Parlamentosu Geri Dönüş Tüzüğünü Kabul Etti".
- Financial Times. (2026, Haziran). "AB'nin EES Sistemi Britanyalı Seyahatçıları Endişelendiriyor".
- France 24. (2026, 17 Haziran). <https://www.france24.com/en/live-news/20260617-i-m-the-boss-trump-tells-g7-counterparts>
- Le Monde. (2026, 18 Haziran). "Trump's shift on Ukraine welcomed by G7 leaders". https://www.lemonde.fr/en/international/article/2026/06/18/trump-s-shift-on-ukraine-welcomed-by-g7-leaders_6754619_4.html
- Pera Müzesi. (2020). Oryantalist Sanat ve Jean Leon Gerome: Yılan Oynatıcısı Üzerine Bir İnceleme. (Fransız ressam Gérôme ve Oryantalizm sanat tarihi incelemesi kapsamında bu bölüme eklenmiştir.)
- Reuters. (2026, 19 Haziran). "Macron Üçüncü Ülkelerde Geri Dönüş Merkezlerine Karşı Çıktı".
- The Guardian. (2026, 24 Haziran). "Brexit'in 10. Yıldönümünde İngiltere'nin Ekonomik Durumu".

• RUSYA-KAFKASYA

- AA Haber Ajansı / Chirciu, D. (2026, 19 Haziran). "Rus uzmanlara göre Ermenistan, Avrupa Birliği ile Avrasya Ekonomik Birliği arasında tercih yapmalı". <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rus-uzmanlara-gore-ermenistan-avrupa-birligi-ile-avrasya-ekonomik-birligi-arasinda-tercih-yapmali/3972051>
- BBC News Türkçe. (2026, 18 Haziran). "Dışişleri Bakanı Fidan'ın Rusya ziyaretinden hangi sonuçlar çıktı?".
- Ermeni Haber Ajansı. (2026, 25 Haziran). "Ermenistan Başbakanı: 'AEB'den çıkma hedefimiz yok'".
- Reuters. (2026, 8 Haziran). "Ermenistan'ın Paşinyan'ı seçimleri kazandı, gözlemciler Rusya'nın müdahale ettiğini iddia ediyor". <https://www.reuters.com/world/armenias-ruling-party-leads-parliamentary-vote-with-57-early-results-2026-06-07/>
- Reuters. (2026, 18 Haziran). "Ukrayna, Moskova'daki rafineride meydana gelen dev patlamalarla savaşı Moskova'ya taşıdı". <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-brings-war-moscow-huge-blasts-shake-refinery-2026-06-18/>
- Reuters. (2026, 19 Haziran). "Rusya Avrupa'ya şöyle seslendi: Görüşmelere evet, ultimatolara hayır". <https://www.reuters.com/world/europe/russia-tells-europe-yes-talks-no-ultimatums-2026-06-19/>

• BALKANLAR HABER ANALİZİ

- European Western Balkans. (2026, 11 Haziran). "Siljanovska-Davkova and Iotova agreed to continue the discussions on difficult issues". <https://europeanwesternbalkans.com/2026/06/11/siljanovska-davkova-and-iotova-agreed-to-continue-the-discussions-on-difficult-issues/>
- RUBASAM. (2026, Haziran). "Kuzey Makedonya Haziran 2026 Gündemi Raporu: Bölgesel Güvenlik ve Diplomasi Arayışları".
- Sloboden Pechat. (2026, 23 Mayıs). "Makedonya-Bulgaristan Dışişleri Bakanları Görüşmesi ve Sınır Ötesi Kimlik Çıkması".

FEMINIST PERSPEKTİF ANALİZİ

- Yıldız, M. & Ulurasha, S. (2018). "Moda ve Feminizm Kısacasında Kadın Bedeni: Özgürlüğün ve Kimliğin Estetik Dönüşümü".
- Pazartesi Dergisi. (1995). "Giyimde Cep Meselesi ve Kadın Kıyafetlerindeki Fonksiyonel Eşitsizlik Üzerine İnceleme".

